

TEMA 5. Presveta Trojica

To je osrednja skrivnost vere in krščanskega življenja. Kristjani so krščeni v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.

27. Dec. 2013

1. Razodetje enega in troedinega Boga

»Osrednja skrivnost vere in krščanskega življenja je skrivnost presvete Trojice. Kristjani so krščeni v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha« (*Kompendij*, 44). Celotno

Jezusovo življenje je razodevanje enega in troedinega Boga: z oznanjenjem, z rojstvom, ko se pri dvanajstih letih izgubi in je najden v templju, s svojo smrtjo in vstajenjem se Jezus na nov način razodeva kot Božji Sin glede na sinovstvo, ki ga je poznal Izrael. Poleg tega na začetku njegovega javnega življenja v trenutku krsta sam Oče svetu izpriča, da je Kristus ljubljeni Sin (prim. *Mt* 3, 13-17), in Sveti Duh se spusti nadenj v obliki goloba. Temu prvemu eksplicitnemu razodetju Trojice ustreza vzporednica v spremenjenju, ki uvaja v velikonočno skrivnost (prim. *Mt* 17, 1-5). Nazadnje, ko se Jezus poslavlja od svojih učencev, jih pošlje kršćevati v imenu treh božjih oseb, da bi bilo vsemu svetu oznanjeno večno življenje Očeta, Sina in Svetega Duha (prim. *Mt* 28, 29).

V Stari zavezi je Bog razodel svojo edinstvenost in svojo ljubezen do

izvoljenega ljudstva: *Jahve* je bil kakor Oče. Toda potem, ko je mnogokrat govoril po prerokih, je Bog spregovoril po Sinu (prim. *Heb* 1, 1-2) in tako razodel, da *Jahve* ni samo kakor Oče, ampak *je* Oče (prim. *Kompendij*, 46). Jezus se v svoji molitvi k Njemu obrača z aramejsko besedo *Aba*, s katero so izraelski otroci klicali svoje očete (prim. *Mr* 14, 36), in vedno razlikuje svoje sinovstvo od sinovstva učencev. To je tako šokantno, da je mogoče reči, da je bil resnični razlog za križanje ravno to, da je samega sebe imenoval Božji Sin v edinstvenem pomenu. Gre za dokončno in neposredno razodetje[1], saj se Bog razodeva s svojo Besedo: ne moremo pričakovati drugega razodetja glede tega, da je Kristus Bog (prim. npr. *Jn* 20, 17), ki se nam daje in nas vključuje v življenje, ki izvira iz naročja njegovega Očeta.

V Kristusu Bog odpira in izroča svojo intimnost, ki je človek ne bi mogel doseči zgolj z lastnimi močmi.[2] To razodetje sámo je dejanje ljubezni, saj osebni Bog Stare zaveze svobodno odpre svoje srce in Edinorojeni od Očeta pride nam naproti, da bi postal eno z nami in nas znova privedel k Očetu (prim. *Jn* 1, 18). Gre za nekaj, česar filozofija ni mogla dognati, saj je to do skrajnosti mogoče spoznati le preko vere.

2. Bog in njegovo notranje življenje

Bog ne samo da ima notranje življenje, temveč je z njim istoveten, Bog je njegovo notranje življenje; življenje, ki ga zaznamujejo večni odnosi spoznanja in ljubezni, ki nas vodijo k temu, da skrivnost božanskosti izražamo s pomočjo *izhajanj*.

Razodeta imena treh božjih oseb dejansko zahtevajo, da mislimo na Boga kot na večno izhajanje Sina iz

Očeta in v medsebojnem, prav tako večnem odnosu Ljubezni, ki »izhaja od Očeta« (Jn 15, 26) in »jemlje od Sina« (prim. Jn 16, 14), kar je Sveti Duh. Razodetje nam tako govori o izhajanjih v Bogu: rojevanje Besede (prim. Jn 17, 6) in izhajanje Svetega Duha. S posebno značilnostjo, da sta oba odnosa imanentna, ker sta v Bogu, še več: sta Bog sam, kolikor je Bog oseben. Ko govorimo o izhajanju, običajno mislimo na nekaj, kar prihaja iz drugega ter vključuje spreminjanje in gibanje. Glede na to, da je bil človek ustvarjen po podobi in sličnosti enega in troedinega Boga (prim 1 Mz 1, 26-27), lahko najboljšo analogijo z božjimi izhajanjmi najdemo v človeškem duhu, kjer spoznanje, ki ga imamo o samem sebi, ne pride ven iz nas: pojem, ki si ga ustvarimo o sebi, je različen od nas samih, vendar ni zunaj nas. Enako lahko rečemo o ljubezni, ki jo imamo do sebe. Na podoben način v Bogu Sin izhaja iz Očeta in je njegova Podoba,

analogno kot je pojem podoba spoznane stvarnosti. Samo da je ta Podoba v Bogu tako popolna, da je Bog sam, z vso svojo neskončnostjo, večnostjo, vseмогоčnostjo: Sin je eno z Očetom, isti Nekaj, to je edina in nerazdeljena božja narava, četudi je to drugi Nekdo. Nicejsko-carigrajska veroizpoved to izrazi z obrazcem: »Bog od Boga, Luč od Luči, pravi Bog od pravega Boga.« Dejstvo je, da Oče rojeva Sina in se Mu podarja, izroča mu svoje bistvo in svojo naravo; ne deloma, kot se zgodi pri človeškem rojstvu, ampak popolnoma in neskončno.

Isto je mogoče reči o Svetem Duhu, ki kot Ljubezen izhaja iz Očeta in iz Sina. Izhaja iz obeh, ker je večni in neustvarjeni Dar, ki ga Oče izroča Sinu z rojevanjem in ki ga Sin vrača Očetu kot odgovor na njegovo Ljubezen. Ta Dar je Dar sebe, kajti Oče z rojevanjem na Sina prenese svojo lastno bit preko svojega Duha.

Tretja oseba je zato medsebojna
Ljubezen med Očetom in Sinom.[3]
Tehnično ime tega drugega izhajanja
je *dahnjenje*. Sledeč analogiji
spoznanja in ljubezni lahko rečemo,
da Duh izhaja kakor volja, ki se giblje
proti spoznanemu Dobremu.

Ti dve izhajANJI se imenujeta
imanentni in se radikalno razlikujeta
od stvarjenja, ki je *tranzitivno*, v
smislu, da je nekaj, kar Bog dela
navzen od sebe. Ker sta izhajANJI,
govorita o različnosti v Bogu,
medtem ko z imanentnostjo
potrjujeta enoto. Zaradi tega
skrivnost enega in troedinega Boga
ne more biti omejena na nekakšno
enoto brez različnosti, kakor da bile
tri osebe le tri maske; ali pa na tri
bitja brez popolne enotnosti, kot da
bi šlo za tri različne bogove, ki bi bili
skupaj.

Obe izhajANJI sta osnova za različne
odnose, ki v Bogu sovpadajo z

božjimi osebami: biti Oče, biti Sin in biti dahnjen od Njiju. Zares, tako kot ni mogoče biti oče in biti sin iste osebe v istem smislu, tako ni mogoče biti hkrati oseba, ki izhaja po dahnjenju, in hkrati obe osebi, iz katerih izhaja. Treba je pojasniti, da so odnosi v ustvarjenem svetu akcidence, v smislu, da odnosi ne sovpadajo z bitjo, kljub temu, da jo zaznamujejo v najglobljem pomenu, kot je v primeru sinovstva. V Bogu pa je drugače; ker je v izhajanjih izročeno celotno božje bistvo, so odnosi večni in sovpadajo z bistvom samim.

Ti trije odnosi ne samo označujejo, temveč sovpadajo s tremi božjimi osebami, kajti misliti na Očeta pomeni misliti na Sina; in misliti na Svetega Duha pomeni misliti na njiju, v odnosu do katerih je On Duh. Tako so božje osebe trije Nekdo, toda en sam Bog. Ne tako kot je pri ljudeh, ki so deležni iste človeške narave, brez

da bi jo izčrpali. Tri osebe so vsaka zase celotno Božanstvo, ki sovpada z eno samo božjo naravo[4]: osebe so Ena v Drugi. Zaradi tega Jezus reče Filipu, da kdor je videl Njega, je videl Očeta (prim. *Jn* 14, 6), ker sta On in Oče eno (prim. *Jn* 10, 30 in 17, 21). Ta dinamika, ki jo strokovno imenujemo *pericóresis* ali *circumincessio* (dva termina, ki se nanašata na dinamično gibanje, v katerem se eden izmenjuje z drugim kakor pri plesu v krogu), pomaga k razumevanju, da je skrivnost enega in troedinega Boga skrivnost ljubezni: »Bog sam je večno izmenjavanje ljubezni: Oče, Sin in Sveti Duh; in namenil nam je deležnost pri tem večnem izmenjavanju« (*Katekizem*, 221).

3. Naše življenje v Bogu

Ker je Bog večno izmenjavanje ljubezni, je razumljivo, da se ta ljubezen izliva ven iz Njega v

njegovem delovanju. Vse božje delovanje v zgodovini je skupno delo treh oseb, saj se razlikujejo samo v notranjosti Boga. Kljub temu pa vsaka od njih božjim dejanjem *ad extra* vtisne svojo osebno značilnost. [5] S prispodobo bi lahko rekli, da je božje delovanje vedno enotno kakor darilo, ki bi ga prejeli od kakšne prijateljske družine, ki je sad enega samega dejanja; toda kdor pozna osebe, ki sestavljajo to družino, bo mogel prepoznati roko ali potezo vsake od njih po osebnih sledih, ki so jih pustile v enem samem darilu.

To prepoznavanje je mogoče, ker smo spoznali božje osebe v njihovi osebni različnosti preko *poslanj*, ko je Bog Oče skupaj poslal Sina in Svetega Duha v zgodovino (prim. *Jn* 3, 16-17 in 14, 26), da bi postala navzoča med ljudmi: »Svojstva božjih oseb razodevata predvsem dve božji poslanji: učlovečenje Sina in podaritev Svetega Duha« (*Katekizem*,

258). Onadva sta kakor dve Očetovi roki[6], ki objemata ljudi vseh časov, da bi jih privedli v Očetovo naročje. Če je Bog navzoč v vseh bitjih kot počelo tega, kar obstaja, postane s poslanjem Sina in Svetega Duha prisoten na nov način.[7] Prav Kristusov križ človeku vseh časov kaže večni dar, s katerim Bog daje samega sebe, ko v svoji smrti razodene notranjo dinamiko ljubezni, ki združuje vse tri osebe.

To pomeni, da je končni smisel stvarnosti, kar si vsak človek želi, kar so iskali filozofi in religije vse časov, skrivnost Očeta, ki večno rojeva Sina v Ljubezni, ki je Sveti Duh. V Trojici se tako nahaja izvorna oblika človeške družine[8] in njeno notranje življenje je resnično hrepenenje vsake človeške ljubezni. Bog hoče, da bi bili vsi ljudje ena sama družina, to pomeni eno z Njim samim, da bi bili sinovi v Sinu. Vsak človek je bil ustvarjen po podobi in sličnosti

Trojice (prim. 1 Mz 1, 27) in je poklican k življenju v občestvu z drugimi ljudmi ter predvsem z nebeškim Očetom. V tem je končni temelj vrednosti, ki jo ima življenje vsake človeške osebe, neodvisno od njenih zmožnosti ali premoženja.

Dostop do Očeta pa je mogoče najti samo v Kristusu, ki je Pot, Resnica in Življenje (prim. Jn 14, 6): po milosti morejo ljudje postati eno samo mistično telo v občestvu Cerkve. Preko kontemplacije Kristusovega življenja in preko zakramentov imamo dostop do samega notranjega življenja Boga. Po krstu smo vsajeni v ljubezen družine treh božjih oseb. Zaradi tega gre v krščanskem življenju za to, da lahko pridemo do Boga izhajajoč iz običajnega življenja, iz mnogoterih odnosov, ki jih vzpostavljamo, in iz našega družinskega življenja, katerega popolni vzor je sveta družina iz Nazareta: »Spodbujaj odnos z vsemi

tremi osebami, z Bogom Očetom, z Bogom Sinom, z Bogom Svetim Duhom. In da bi došel do presvete Trojice, pojdi preko Marije.«[9] Na ta način je mogoče odkriti smisel zgodovine kot pot od trojice do Trojice, ko se od "zemeljske trojice" — od Jezusa, Marije in Jožefa — učimo povzdigovati pogled k nebeški Trojici.

Giulio Maspero

Osnovna literatura

Katekizem katoliške Cerkve, 232-267.

Kompendij katekizma, 44-49.

Priporočeno branje

Sv. Jožefmarija, pridiga *Ponižnost, Božji prijatelji*, 104-109.

J. Ratzinger, *Der Gott Jesu Christi. Betrachtungen über den Dreieinigen Gott.*

[1] Prim. Sv. Tomaž Akvinski, *In Epist. Ad Gal.*, c. 1, lect. 2.

[2] »Bog je sicer pustil sledove svojega troedinega bitja v stvarjenju in v stari zavezi, toda sveta Trojica kot najgloblja notrina božje Biti je takšna skrivnost, ki je nedostopna samemu človeškemu razumu in celo veri Izraela pred učlovečenjem Božjega Sina in poslanjem Svetega Duha. Takšno skrivnost nam je razodel Jezus Kristus, in je izvir vseh drugih skrivnosti« (*Kompendij*, 45).

[3] »Sveti Duh je tretja oseba presvete Trojice. Je Bog, prav isti Bog z Očetom in Sinom. "Izhaja iz Očeta" (*Jn* 15,26), ki je kot počelo brez počela, izvir vsega troedinega življenja. Izhaja tudi iz Sina (*Filioque*) zaradi večnega daru, ki ga Oče naklanja Sinu. Poslan od Očeta in učlovečenega Sina, Sveti Duh vodi

Cerkev "k spoznanju vse resnice" (Jn 16,13)« (*Kompendij*, 47).

[4] »Cerkev izraža svojo trinitarično vero tako, da izpoveduje enega Boga v treh osebah: Očeta in Sina in Svetega Duha. Tri božje osebe so en Bog, ker je vsaka izmed njih istovetna s polnostjo ene same in nerazdeljive božje narave. Tri božje osebe so stvarno različne med seboj edinole v odnosih, ki postavljajo te osebe v medsebojno razmerje: Oče rojeva Sina, Sin je rojen od Očeta, Sveti Duh izhaja iz Očeta in Sina« (*Kompendij*, 48).

[5] »Božje osebe, ki so neločljive v tem, kar so, so neločljive tudi v tem, kar delajo: Trojica ima eno samo in prav isto delovanje. Toda v enem samem božjem delovanju je vsaka oseba navzoča glede na svojski način, ki ji je lasten v Trojici« (*Kompendij*, 49).

[6] Prim. Sv. Irenej, *Adversus haereses*, IV, 20, 1.

[7] Prim. Sv. Tomaž Akvinski, *Summa Theologiae*, I, q. 43, a. 1, c. in a. 2, ad. 3.

[8] »Božji "Mi(dva)" predstavlja večni vzor za človeški "mi(dva)"; zlasti za tisti "midva", ki ga sestavljata mož in žena, ustvarjena po božji podobi in sličnosti« (Janez Pavel II., *Pismo družinam*, 2. 2. 1994, 6).

[9] Sv. Jožefmarija, *Kovačnica*, 543.